Säkra arbetsplatser

Den 1 januari 2024 trädde Arbetsmiljöverkets nya föreskrifter AFS 2023:12 ”Utformning av arbetsplatser” i kraft. Dessa föreskrifter syftar till att säkerställa att arbetsplatser är utformade på ett sätt som förebygger ohälsa och olycksfall samt främjar en god arbetsmiljö. Ett centralt område i föreskrifterna är arbetsgivarens ansvar för brandsäkerhet och utrymning, vilket bör uppmärksammas efter Haverikommissionens slutrapport om branden på Oceana i Göteborg.

Branden på Lisebergs vattenvärld Oceana i Göteborg den 12 februari 2024 resulterade i en tragisk dödsolycka och omfattande materiella skador. Statens haverikommissions slutrapport fastställde att branden sannolikt startade vid en elmuffsvetsning av plaströr under en vattenrutschkana. Brister i montaget ledde till överhettning och antändning av rören. Det framkom att varken montörerna eller andra inblandade var medvetna om brandrisken vid detta arbetsmoment. Slutrapporten identifierade flera kritiska brister i säkerhetsarbetet på byggarbetsplatsen, vilket understryker vikten av det systematiskt och medvetet arbetsmiljöarbete på alla arbetsplatser.

I denna artikel går vi igenom de centrala delarna i Arbetsmiljöverkets föreskrifter.

FÖRFATTARE
Jesper Lindholm, servicetekniker brandsäkerhet Dafo Brand.

VIKTIGA ÅTGÄRDER

Brandsäkerhet på arbetsplatsen handlar om att förebygga, upptäcka och hantera bränder genom en rad viktiga åtgärder:

- **Riskbedömning:** Identifiera brandrisker och åtgärda dem.
- **Utrymningsvägar:** Tydligt markerade och fria från hinder.
- **Brandskyddsutrustning:** Brandsläckare och brandfiltar ska finnas och vara i gott skick.
- **Larm och varningssystem:** Brand- och utrymningslarm ska fungera och testas regelbundet.
- **Utbildning och övning:** Personal ska veta hur man agerar vid brand och delta i utrymningsövningar.
- **Ordning och reda:** Hantera brandfarliga material säkert och håll arbetsplatsen städad.

Arbetsgivaren ansvarar för att dessa åtgärder följs enligt arbetsmiljölagstiftningen.

Utrymning och tillgänglighet

Enligt 4 kap. 2 § i AFS 2023:12 ska alla arbetstagare, oavsett funktionsförmåga, kunna utrymma arbetsplatsen snabbt och säkert vid fara. Om egen utrymning inte är möjlig för vissa arbetstagare, är arbetsgivaren skyldig att säkerställa att dessa kan nå en säker plats innan kritiska förhållanden uppstår. Detta kan innebära att inrätta tillfälliga utrymningsplatser där arbetstagare kan invänta assistans. Arbetsgivaren måste också se till att ingen lämnas kvar på en sådan plats under en nödsituation.

Utrymningsövningar och rutiner

För att upprätthålla beredskap kräver föreskrifterna att arbetsgivaren etablerar rutiner för utrymning och genomför regelbundna utrymningsövningar. Syftet är att arbetstagarna ska ha aktuell kunskap om hur de ska agera vid en nödsituation. I verksamheter där kritiska förhållanden kan uppstå snabbt, såsom vissa industrier, vårdanläggningar och skolor, bör övningar genomföras regelbundet. I mindre och överblickbara lokaler kan genomgångar vara tillräckliga om de ger likvärdig kunskap.

Utrymningsvägar och deras underhåll

Arbetsgivaren ansvarar för att det finns ett tillräckligt antal utrymningsvägar som är anpassade efter arbetsplatsens storlek, användning och antalet personer som vistas där. Normalt krävs minst två av varandra oberoende utrymningsvägar. Dessa vägar, inklusive dörrar och grindar, ska hållas fria från hinder och vara fullt användbara vid alla tillfällen. Inredning i utrymningsvägar får inte bidra till rökutveckling eller brandspridning, och lättantändligt material får inte förvaras där.

Belysning och vägledande markeringar

För att underlätta säker utrymning ska utrymningsvägar vara ordentligt belysta och, vid behov, utrustade med nödbelysning. Skyltar och andra vägledande markeringar ska placeras på väl synliga ställen och vara utformade enligt föreskrivna standarder för att tydligt ange utrymningsvägar och säkerhetsutrustning.

Utrymningslarm och detektorer

För att snabbt kunna varna vid fara, såsom brand eller gasutsläpp, ska arbetsgivaren se till att det finns detektorer och larmanordningar i nödvändig omfattning. Larmen ska kunna utlösas manuellt och, om det behövs, automatiskt. Signalerna måste vara tydliga och kunna uppfattas av alla berörda arbetstagare utan risk för förväxling med andra signaler på arbetsplatsen.

Underhåll och kontroll

Det är arbetsgivarens ansvar att installationer för utrymning, såsom larm, detektorer och nödbelysning, underhålls och kontrolleras regelbundet. Dessa kontroller ska dokumenteras och dokumentationen ska vara tillgänglig. För att säkerställa detta kan samverkan med fastighetsägare eller andra relevanta aktörer vara nödvändig.

Genom att följa dessa föreskrifter kan arbetsgivare skapa en tryggare arbetsmiljö där risker för ohälsa och olycksfall minimeras, och där alla arbetstagare har förutsättningar att agera säkert vid nödsituationer.

Byggarbetsplatsen på bilden använder det trådlösa brand- och utrymningslarmet WES3. Det är designat och konstruerat med syfte att skapa ett brandskyddsystem som uppfyller kraven på hälsa och säkerhet vid temporära miljöer, såsom byggarbetsplatser.